

ההזדהות האהרית

~~~ חידות ופרפראות בענייני הפרשה ~~~

גיליון מס' 11

~ פרשת ויגש תשפ"ד ~

-חידות-

חידה א': בבית כנסת אחד התכנסו קבוצת אנשים אחרי תפילת שחרית (כנהוג) ושוחחו ביניהם שיחת חברים על כל מיני עניינים ובתוכם התיישב איזה 'גביר' והתחיל לשוחח איתם בענייני עסקיו, וזה האיש היה מפורסם כ'איש טוב' ורך הלבב והוא אף פתח מיוזמתו איזה 'קופת גמ"ח' של הלוואות, ובתוך השיחה נכנס לשם איזה איש גברתן ופנה לגביר וביקש ממנו הלוואה על סכום עתק ואף נקב לו תאריך על החזר ההלוואה וגם ביקש ממשהו שיחתום לו על 'ערבות', ומובן שלאחר החתימה ה'גביר' הלווה לו את כל הסכום הנדרש, אבל בהגיע **זמן הפירעון** החליף הגביר בין ה'לווה' ל'ערב', ובמקום ללכת לאיש שלווה אצלו ולבקש בחזרה את כספו הוא פנה מיד לבית ה'ערב', ובהגיעו לביתו התעקש הערב ולא היה מוכן לתת את הכסף באמרו שלפי ההלכה אינו צריך לשלם לו קודם שהוא הולך לתבוע מהלווה, והגביר בשלו מתעקש שעי"פ דין הוא יכול היה לבקש ממנו קודם. הלכו שניהם לרב העיר עם טענותיהם אולם לאכזבת ה'ערב' **הרב טען** שהצדק עם ה'גביר' **והוא יכול להיפרע מה'ערב' קודם** – איך יתכן?

תשובה: בשו"ע חו"מ (סי' קכ"ט) נפסק שבאופן שאחד הלווה את חברו איזה סכום כסף והחתים את חברו האחר ב'ערבות' על ההלוואה, **הדין הוא שבהגיע זמן הפירעון אין נפרעין תחילה א"כ אין ללווה לשלם.**

ונחלקו הראשונים באופן שהלווה ממאן לבוא לבי"ד כשתובעים אותו **או** שהלווה יש לו מה לשלם אבל הוא **גבר אלים**, האם שייך לפרוע מיד מהערב **או** שכל זמן שהלווה יש לו את הכסף ואף שאין רוצה להחזירם אסור לתבוע הכסף מה'ערב'.

הראב"ד לשיטתו וגם ה'בית יוסף' בשם תשובת הרשב"א ומובא ברמ"א (חו"מ סי' קכ"ט ס"ק י') שאם הלווה יש לו מה לשלם רק הוא 'גבר אלים' אז הערב פטור מלשלם עד שיכפוהו בי"ד ללווה לדון עם המלווה (שהרי הערב בעצם דבר צדדי).

אולם **הרשב"ם** (ב"ב קעג:) סובר שאם הלווה ממאן לבוא לבי"ד **מותר לגבות מהערב תחילה** וכן כתבו התוס' שם.

ובאמת כן נפסק להלכה בשו"ע (סי' קכ"ט סעי' י') שאם הלווה בפנינו **ויש לו** צריך לגבות הימנו אבל אם הוא במדינת הים שאי אפשר להודיעו ואין לו כאן נכסים **או** אם הוא 'גברא אלמא' דלא ציית דינא **יכול לפרוע מהערב תחילה.**

וכתב הגר"א (סי' קכ"ט ס"ק ל"ה) דיש ראייה להלכה זו מהא, דלפי ההו"א של הגמ' (ב"ב קעג): **ילפי' ערבות מיהודה** כמו שכתוב בפרשתן שיהודה התחיל לדבר קשות נגד אחיו יוסף, ובנוסף לזה עוד טען כנגד יוסף שהוא לקח על עצמו 'ערבות' ליעקב על בנימין, ורש"י מבאר את טענת יהודה היטב ואומר "ואם תאמר (יוסף) למה אני (יהודה) נכנס לתגר **יותר** משאר אחי, הטעם הוא, מכיוון שהם כולם **מבחוץ** אבל אני **נתקשרתי בקשר חזק** (ערבות) להיות מנודה בשני עולמות".

ומשמע מכאן שהטענה של יהודה ליוסף היה על עצם 'ערבותו' על בנימין.

ולדברינו נראה שה'לווה' בפרשתנו היה בעצם 'יוסף', וקשה דהלא קי"ל אליבא דהלכתא שקודם שהולכים ליפרע מהערב הולכים ליפרע מהלווה, והרי ה'לווה' בפרשתנו מצינו שזה היה 'יוסף', וא"כ מה בעצם היתה טענתו של יהודה ליוסף, הלא הוא **רק הערב**, אלא מאי, ממשיך הגר"א שם ואומר, דעל כרחך צ"ל דהואיל ויוסף **קודם ההתגלות** היה מדבר איתם קשות וממילא היה גבר אלים, באופן כזה היה צודק יהודה בטענתו שהוא ה'ערב' דבאופן כזה יכול יעקב כבר **בתחילה** לגשת ליהודה לתבוע את בנימין. (ובגלל זה דיבר אליו קשות קודם שהלך יעקב לתבוע את יוסף כביכול).

ולפי זה במעשה דלהלן מיירי באופן שה'גביר' הלווה סכום עתק לאיזה אדם, **אולם לא עמד על טיבו** ובנסיבות שונות התברר לו שה'לווה' הלזה הוא שקרן ונוכל וכ"ש שהוא גבר אלים וממילא **ע"פ ההלכה** מותר לו לגשת בתחילה לה'ערב' ליפרע על ידו את מלוא הסכום.

-פרפראות-

בפרשתן אנו קוראים על יוסף הצדיק איך שבהודעה פתאומית כינס את אחיו השבטים הקדושים ללא ידיעתם וללא ידיעת בית פרעה וכו', הוא פתאום מתייצב על הבמה מול כל אחיו (שעד עכשיו לא כ"כ אהבו אותו).

ומודיע להם מרוב אהבה וחיבה את המילים האלו **"אני יוסף אחיכם** אשר מכרתם אותי מצרימה", ובעצם אמר להם שהאיש שהייתם איתו עד עכשיו והוא חשד עליכם כ'מרגלים' וכל הנושאים שלמדנו בפרשת הקודמת, הודיע להם **שאני הוא זה** ואף הראה להם סימנים להראות **שהוא באמת יוסף**.

בואו ונתאר לעצמנו ונתבונן רגע את המצב שיוסף היה שרוי בה.

וכאן נשאלת השאלה, יוסף הצדיק איך היה יכול לעשות דבר כזה אחרי כ"כ הרבה עינויים ממה שעבר מהאחים שלו וכן מה שנגרם כתוצאה מזה שעשו לו האחים, הרי כשמכרו את יוסף בגיל כזה צעיר אין לשער איזה צער נסבב לו מזה, ואח"כ כשמכרו אותו הישמעאלים למדינים ולפוטופר, ועוד מקודם שנתאר לעצמנו את הצער שעבר ע"י שכניו הלא טובים שהיו לו, היה לו בכלל צער מזה שמכרוהו **בגיל כה צעיר וללא הודעה מוקדמת**, וגם כל הריחות שלהם וכל האוירה שהיתה שם היה **בלשון סגי נהור** מאוד מאוד לא נעים וכ"ש להיפך, ולאחריו גם 'השלכתו' לבית הסוהר שהיה מהמקומות המטונפים ביותר במצרים ובכלל איזה אוירה שררה שם. עם כאלו אנשים מכוערים, הרי היתה שם בוודאי אוירה של הוללות הפקרות ודיכאון עצבות ויאוש ואין אדם שמסוגל לעמוד בכל זה, וכמובן שה'מצפון' של האדם בכזה מצב ובפרט שהאחים מתראים איתו ובפרט אחרי שהוא כבר 'משנה למלך' וחפץ בידו לעשות איתם ככל העולה על רוחו כי הרי הוא השליט על ארץ מצרים.

אבל כשנתבונן בפרשה היטב נראה את מידותיו של יוסף, לא רק שהוא אינו מזיק לאחיו אלא הוא עוד עונה להם בכזה פשטות כאלו מילים מפתיעות ואומר להם "אל תעצבו ואל יחר בעיניכם", הוא עוד מסביר לאחיו למה אין להם שום סיבה להיות בעצבות, כי הרי 'למחיה שלחני אלקים לפניכם', ולא עוד, אלא שהוא מפתיע אותם במשפט עוד יותר חזק ואומר להם, הנכם יודעים למה ה' סיבב אתכם שתמכרו אותי ואני אהיה במצרים עם כל הצרות שעברו עליו, כל המטרה היתה אך ורק בשבילכם שהרי כתוב אחריו "וישלחני אלקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה.

והוא מוסיף להם עוד משפט חזק ואומר "לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים", כשנתבונן בפסוקי התורה נראה אלו מעשים תמוהים קורים פה, לא רק שיוסף (ובפרט שיש עתה יכולת בידו לעשות להם רע) לא מתרגז עליהם, אלא שהוא עוד מרגיע אותם, ואומר להם שכל מטרת מכירתו וכל הדברים ה'לא נעימים' שנגרמו לו ע"י זה רק לטובתם כשנתבונן בה נראה את גודל מדרגתו של יוסף, איך יוסף הגיע לכאלו מדרגות של אמונה ובטחון, של ענווה ושפלות הרוח.

ומזה יש לנו להתחזק ביותר ולדעת כי אדם שחברו עשה לו איזו צרה מסויימת או שהכעיסו, כיון שהוא יודע שכל נסיון מעלה את האדם בדרגה נוספת צריך לומר לו, תודה לך ידידי שהיית שליח הקב"ה להעלותני בדרגה שהרי יודע שהכל מאיתו יתברך וחבירו רק שליח בלבד, וכמו שאמר המשגיח ר' ירוחם ממיר זצוק"ל בספרו "דעת תורה" וז"ל "יוסף היה בעל הכרה עמוקה שהאחים אשר התנכלו לו היו שליחי הקב"ה, ולכן אין לכעוס עליהם אלא להבין ש'מאת ה' היתה זאת', וכשם שאין אדם כועס על האבן שפגעה בו מאחר שברור הדבר שיש מי שעומד מאחורי האבן, כך בכל פגיעה ע"י אדם צריך הנפגע להבין שהקב"ה הביא לו זאת וכו'".

ובכלל השל"ה הק' כותב דברים מבהילים ביותר וז"ל "ראה כמה צריך האדם למחול ולהעביר על מידותיו, שהרי הם (השבטים) חטאו נגד יוסף, ואילו יוסף עוד בכה ונישק אותם" עד כאן הובאו דבריהם הקדושים על גודל מדרגתו של יוסף אולם בשכלנו אנו יש להבין איך יוסף היה באמת מסוגל לעשות דבר כזה.

ובהתבונני באמרות טהורות של כ"ק האדמו"ר מטאלנא שליט"א מירושלים ראיתי שם מעשה נפלא שסיפר על החת"ס כידוע שהחת"ס נהג נשיאותו ברמה בעיר פרעשבורג ותיקן הרבה תקנות חשובות ומועילות, ובין השאר תיקן גם כמה תקנות בענין הקצבים, וכמובן שלא מצאו חן בעיני אותם הקצבים שבעיר, אך כולם קיבלו את מרות הרב הנערץ וסרו למשמעתו חוץ מקצב אחד, גבר אלים ועם הארץ שלא הקפיד על התקנות החדשות וזלזל בהם וכאשר נודע הדבר קיים החת"ס את הכתוב "לא תגורו מפני איש", והוציא חרם נגדו ואסר לקנות ממנו.

מובן שבני העיר צייתו לרב ולא קנו ממנו ובבוא היום אף הפסיד הקצב את כל פרנסתו, ומאז קיננו בלבו מחשבות של מעשי זדון ורשע לעשות למרנא החת"ס, וממחשבה למעשה החליט להזמין את הרב לעיירה נידחת ל'עריכת ברית מילה, ובהגיע 'יום הברית' רתם השמש את חמורו, ונסעו החת"ס ומשרתיו לעיירה ובדרך ראו מרחוק את הקצב ואנשי בליעל שהיו עמו כשהם מתכננים בסתר להרוג את הרב, והשמש בראותו כן סיפר זאת להחת"ס והחליט להורות לנהג לעשות 'סיבוב פרסה' ולברוח מהם, אולם החת"ס בשלו מורה לנהג להמשיך לנסוע הלאה כרגיל, ופתאום ראה השמש את החת"ס כשהוא מתחיל להיות אחוז שרעפים באופן מבהיל ביותר, ולהפתעתם כשנסעו ישר כהוראת החת"ס הבחינו האיך שה'קצב' מגיע בקומה כפופה להרב ומבקש את סליחתו, והאיך שהחת"ס מקבל אותו בסבר פנים יפות וסולח לו בלב שלם ולתמיהת השמש על 'המופת'

שקרה, נענה לו החת"ס ואמר, אין במעשה זה 'מופת' כלל וכלל אלא 'ששלמה המלך כבר לימד אותנו ש'כמים פנים לפנים כן לב האדם לאדם', חשבתי לעצמי שלא רק הוא שונא אותי אלא גם אני בתוך לבי יש לי שנאה במקצת עליו, אז החליט החת"ס בעצמו להתחיל להידבק במחשבות טובות עליו ולהתחיל להכניס בלבו אהבה אליו עד הסוף, וממילא המשיך החת"ס לומר, כמו שאני התחלתי לחשוב עליו דברים טובים, כן גם 'בלבו' של הקצב התחילו להיכנס מחשבות של חרטה ואהבה בחזרה להחת"ס.

ומזה אנו רואים דבר נפלא, יכול אדם ע"י אהבתו להשפיע על השני שלא יחזיק את עצמו במחלוקת ובשנאה ולעורר אצלו (ברוח) אהבה בחזרה, ולפי מעשה זה יכולים לומר גם כן אצל

יוסף שיוסף היה אצלו בתחילה 'מקצת מן המקצת' של שנאה לאחיו השבטים הק' והיה מעוניין שמקודם תתעורר אצלו ה'אהבה' לאחיו והוא ע"י שיסעד איתם כזה סעודה גדולה ושמנה, וע"י דיבורם ביחד באהבה בכזה סעודה וגם ע"י ראייתו את בנימין אחיו מאב ומאם תתעורר אצלו לאט לאט ה'אהבה הגמורה' לאחיו אצלו, (ומצד אחד היה צריך לעשות איזה 'קטעים' עם אחיו ונימוקו עמו) וממילא בכזה אופן תתעורר 'אהבה גמורה' גם בצד השני – גם מצד אחיו השבטים הק', וכך יוכל להתגלות באמת וב'אהבה גמורה' אליהם וגם הם מצד עצמם יהיו בשעת ההתגלות באהבה שווה וגמורה אחד בפה ואחד בלב אליו.

וידוע מה שמסופר על הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא זיע"א שהשבוע חל יומא דהילולא דיליה, פעם כשהתארח בנופש אצל אחד מחסידיו ביקש מה'בלן' של המקווה שלא ירשה לשום אדם ליכנס למקווה לטבול קודם שהוא נכנס והבלן הסכים לבקשתו, אולם יום אחד החליט הבלן שמכיוון שהרבי הק' טובל ראשון במקווה ואח"כ כולם עוד ירצו לטבול במקווה שטבל בו הרבי ויהיה דוחק עצום אז הוא יטבול בהתחלה, והרבי מסתמא לא יחוש בזה, והבלן נכנס לטבול שם, אולם לאכזבתו הרבה הרבי הרגיש בזה כשנכנס לטבול ומיד ביקש לדעת מי טבל לפניו, והבלן נכלם מרוב בושה ונצרך להגיד את האמת לרבי, מיד שאל אותו הרה"ק מתוך כעס האם הוא נצרך לאיזה ישועה, וענה לו שהוא כבר נשוי הרבה שנים ולא נולדו לו ילדים ל"ע, ומיד בירך אותו הרה"ק מתוך כעס בבנים, ואכן כך היה, ותהום כל העיר מה'מופת', באו לרבי לשאול אותו איך זה קרה ואמר להם, זה לא 'מופת', אלא בגלל ששרוי הייתי בכעס נורא ורציתי לקלל את הבלן החלטתי להפוך את 'רגשות הכעס שלי' ל'רגשות של שמחה', ומרוב כעסי ברכתני אותו, וברכה שמגיע מכזה עומק הלב הוא זה שפעל בשמים גדולות ונצורות.

וזה בעצם אותו רעיון של 'להפוך את השנאה עצמה לאהבה גמורה'.

וכן מסופר על הרה"ק ר' מרדכי'לה מנדבורנה זיע"א, שהוא ביקש מאיזה חסיד שיעשה עבורו 'ציצית' ובאמת הוא עשה ציצית יפה, אולם כשהוא חתך את צווארון הציצית הוא תפס את עצמו שהוא חתך בעצם משני הצדדים וכל עבודתו הלכה לטמיון, ונכנס לרבי בבושת פנים עם הציצית, משראה זאת הרבי נכנס לחדר לכמה דקות ואח"כ חזר לחדרו ואמר לו 'ציצית אחד יש לי שבזה אני מקיים את המצווה, ואתה תפרת לי ציצית אחרת בכדי שאני ר' מרדכי'לה ישמר ממידת ה'כעס' אלו דברים מבהילים ונוראים אנו רואים פה וללמדנו בא שצריך האדם לעשות מכל דבר רע 'חתיכת טוב'.

עורך הגליון הב' / מרדכי ברוך גיינר נ"ו

נ"ו בישיבת "אור תורה" ב"ב

להערות והתובנות, בפק. 0534199289